

[Pradžia](#) > ... > [Teisės Aktai Ir Teismo Praktika](#) > [Nacionalinės Teisės Aktai](#) > Portugal

Nacionalinės teisės aktai

Turinį pateikė
Portugalija

Portugalija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teisinę sistemą Portugalijoje.

1. Teisės aktai arba teisės šaltiniai, nustatantys teisės normas

Laikantis tradicinio požiūrio, toliau išvardyti dokumentai Portugalijoje yra teisės šaltiniai:

1. konstituciniai įstatymai, kuriuos sudaro pati Portugalijos Konstitucija, įvairūs konstituciniai įstatymai ir Konstituciją keičiantys įstatymai;
2. „bendrosios tarptautinės teisės normos ir principai“, „tinkamai ratifikuotose arba patvirtintose tarptautinėse sutartyse nustatytos normos“, „kompetentingų tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Portugalija, institucijų priimtose normos [...], jeigu šios normos yra įtvirtintos atitinkamose steigimo sutartyse“, ir „sutarčių, kuriomis reglamentuojama Europos Sąjungos veikla, nuostatos bei normos, kurias priėmė Europos Sąjungos institucijos, vykdydamos joms suteiktus įgaliojimus“ (Konstitucijos 8 straipsnis);
3. paprastieji įstatymai, kuriuos priima parlamentas (Respublikos Asamblėja), vyriausybės priimti įstatyminiai dekretai ir autonominių Azorų ir Madeiros salų regioninių teisėkūros asamblėjų priimti įstatyminiai dekretai;
4. įstatymų galią turintys dokumentai, pvz., dokumentai, patvirtinantys tarptautines konvencijas, sutartis arba susitarimus, visuotinai privalomi Konstitucinio Teismo sprendimai, kuriais teisės aktai pripažįstami prieštaraujančiais Konstitucijai arba neteisėtais, kolektyvinės darbo sutartys ir kiti kolektyviniai dokumentai, kuriais reglamentuojami darbo santykiai;
5. kiti teisės norminiai aktai arba poįstatyminiai norminiai aktai, turintys mažesnę teisinę galią nei įstatymai. Šių teisės aktų tikslas – detalizuoti įstatymų nuostatas ir papildyti taip, kad jas būtų galima taikyti ir įgyvendinti. Minėti teisės norminiai aktai apima poįstatyminius dekretus, reglamentus, potvarkius, regionų poįstatyminius dekretus, sprendimus, nuostatus, ministerijų nutarimus, vykdymo taisykles, civilinių viršininkų priimtus policijos potvarkius ir savivaldybių nutarimus bei potvarkius.

2. Kiti teisės šaltiniai

Požiūriai į kitus teisės šaltinius, nesusijusius su valstybės politine galia kurti rašytinę teisę, skiriasi. Šie skirtumai atsiranda visų pirma dėl to, kad kai kuriems šaltiniai yra teisės normų nustatymo priemonės, o kitiems šaltiniai – tai kanalai, kurie atskleidžia tokias normas, dar kiti teigia, kad tai yra normas nustatančios priemonės ir normas atskleidžiantys kanalai. Kartais išskiriami tiesioginiai ir netiesioginiai teisės šaltiniai. Tai leidžia išvengti kai kurių sunkumų, kylančių iš pagrindinio požiūrio skirtumų.

Toliau pateikiami galimi teisės šaltiniai:

1. paprotys, kitais žodžiais tariant, pasikartojanti ir įprasta konkretaus elgesio taisyklė, kuri paprastai pripažįstama privaloma. Paprotys teisės šaltiniu laikomas tik tam tikrais atvejais. Šitaip sukurtos taisyklės, pavyzdžiui, gali būti randamos tarptautinės viešosios teisės (pvz., užsienio valstybės imuniteto nuo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn principas kilo iš papročio), tarptautinės privatinės teisės ir administracinės teisės srityse;
2. precedentų teisė, t. y. principų rinkiniai, kurie atsiranda iš teismo priimtų sprendimų ir nutarimų. Kai kurie autoriai precedentų nepripažįsta tikru teisės šaltiniu, tačiau teigia, kad jie yra svarbūs atskleidžiant

teisinių nuostatų reikšmę. Šitaip galima pateikti teisės aiškinimo problemų sprendimo būdus, kuriais gali būti remiamasi kitais atvejais, atsižvelgiant į išaiškintos teisinės nuostatos loginius ir techninius argumentus ir jų svarumą. Kai kurie autoriai šiai kategorijai priskiria ne tik konkrečiose bylose priimtus teismo sprendimus, bet taip pat ir įstatymo galią turinčius teismo nutarimus (visuotinai privalomus Konstitucinio Teismo sprendimus), nes, jų manymu, visa tai yra aktai, sukuriantys visuotinai taikomą teisę;

3. teisingumas, kuriuo vadovaudamiesi teismai, atsižvelgdami į tam tikras konkrečias teismui įvertinti pateiktas bylas, turi galią formuluoti teisės normas pagal bendruosius teisingumo principus bei pagal teisėjo etiką. „Teismai gali priimti sprendimą remdamiesi teisingumo principu tik tada, kai: a) yra teisinė nuostata, leidžianti tai padaryti; b) tarp šalių yra sudarytas susitarimas ir sprendimą galima apskųsti aukštesniajam teismui; c) šalys anksčiau yra susitarusios taikyti teisingumo principą“ (Civilinio kodekso 4 straipsnis);
4. nusistovėjusi praktika, kitaip tariant, pasikartojantis socialinis elgesys, kuris nėra privalomas, tačiau jo svarba pripažįstama sprendžiant teisinius klausimus. Pavyzdžiui, įforminant teisinius santykius, ypač komercinės teisės srityje. Teismai gali atsižvelgti į nusistovėjusią praktiką, kai tokia galimybė nustatoma įstatymu ir kai tai „neprieštarauja sąžiningumo principui“ (Civilinio kodekso 3 straipsnis). Dėl to teisės normos negali būti sukuriamos nepriklausomai taikant nusistovėjusią praktiką, ir dauguma autorių nepripažįsta nusistovėjusios praktikos tikru teisės šaltiniu;
5. teisės teorija arba teisės autorių nuomonės neturi būti laikomos tikru teisės šaltiniu, nors jos atlieka svarbų vaidmenį plėtojant mokslines ir technines teises žinias ir turi pastebimą įtaką asmenų, atsakingų už teisės normų aiškinimą ir taikymą, darbų galutiniams rezultatams.

3. Teisės šaltinių hierarchija

Įstatymų hierarchija – tai santykinis skirtingų teisės aktų statusas, kitaip tariant, šių teisės aktų padėtis pagal nustatytą skalę.

Šiuo klausimu kai kurie autoriai teigia, kad hierarchiniai ryšiai gali būti nustatomi tik kūrimo metodu. Šiuo požiūriu hierarchija nėra pagrįsta teisės normų santykinio statusu, o yra nustatoma tik tarp šaltinių, kuriais remiantis šios normos buvo sukurtos.

Kad ir kokių požiūriu būtų remiamasi, galima sudaryti teisės aktų eilės tvarką pagal jų teisinę galią.

Skirtingų teisės šaltinių, nurodytų 1 skirsnyje, hierarchinė tvarka yra tokia:

1. Konstitucija ir konstituciniai įstatymai;
2. bendrosios tarptautinės teisės ir tarptautinių sutarčių normos ir principai (t. y. visi 1 skirsnio b pastraipoje nurodyti teisės aktai);
3. įstatymai ir įstatyminiai dekretai;
4. regioniniai įstatyminiai dekretai;
5. teisės aktai, turintys įstatymų galią;
6. kiti teisės aktai.

4. Tarptautinių teisės normų įsigaliojimo Portugalijoje tvarka

Tarptautiniai teisės aktai į Portugalijos nacionalinę teisę perkeliama pagal toliau pateikiamas taisykles, įtvirtintas Portugalijos Konstitucijos 8 straipsnyje:

1. „Bendrosios tarptautinės teisės normos ir principai yra Portugalijos teisinės sistemos sudedamoji dalis“;
2. „Tinkamai ratifikuotose arba patvirtintose tarptautinėse sutartyse esančios normos Portugalijos nacionalinėje teisėje įsigalioja nuo šių sutarčių oficialios paskelbimo dienos. Šios normos galioja tol, kol Portugalijos valstybė privalo laikytis teisiškai įpareigojančios tarptautinės sutarties“;
3. „Tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Portugalija, kompetentingų institucijų priimtoms normos tiesiogiai įsigalioja Portugalijos nacionalinėje teisėje, jeigu šios normos nustatomos atitinkamose sutartyse“;
4. „Sutarčių, kuriomis reglamentuojama Europos Sąjungos veikla, nuostatos ir normos, Europos Sąjungos institucijų priimtoms vykdomoms suteiktas įgaliojimas, Portugalijos nacionalinėje teisėje pagal Sąjungos teisę taikomos atsižvelgiant į esminius demokratinės valstybės, pagrįstos įstatymų viršenybe, principus“.

5. Įvairios institucijos, kurios turi įgaliojimus priimti teisės normas

Įgaliojimus priimti teisės normas turinčios institucijos yra Respublikos Asamblėja, vyriausybė, Azorų bei Madeiros regioninės vyriausybės bei Azorų ir Madeiros salų teisėkūros asamblėjos, vietos valdžios institucijos ir tam tikros administracinės institucijos.

6. Šių teisės normų priėmimo tvarka

Teisės normų priėmimo būdai ir konkrečių procedūrų taikymas priklauso nuo to, kokia institucija yra atsakinga už šių normų priėmimą. Taikant skirtingas priėmimo procedūras, priimami skirtingi teisės aktai. Toliau aprašomos dvi oficialios ir svarbiausios teisės normų priėmimo procedūros.

Pati sudėtingiausia procedūra, kurioje dalyvauja parlamentas, turi keletą etapų, kurie gali būti trumpai apibūdinti taip:

1. įstatymų leidybos iniciatyvos teisės įgyvendinimas: „įstatymų leidybos iniciatyvos teisė „priklauso parlamento nariams, jų grupėms ir vyriausybei, taip pat, atsižvelgiant į įstatymo nustatytas sąlygas ir aplinkybes, registruotų rinkėjų grupėms. Autonominiuose regionuose įstatymų leidybos iniciatyvos teisė priklauso atitinkamoms regioninėms teisėkūros asamblėjoms“ (Konstitucijos 167 straipsnio 1 dalis);
2. pirminis įstatymo projekto priėmimas, paskelbimas, registracija, numeravimas ir vertinimas: šiame etape yra svarstomas projekto leistinumai, teksto paskelbimas parlamento oficialiajame leidinyje, administracinis įforminimas ir galiausiai projekto turinio vertinimas;
3. diskusijos ir patvirtinimas: šiame etape yra aptariami bendrieji klausimai, vėliau diskutuojama dėl konkrečių klausimų. Balsuojama dėl viso įstatymo projekto ir dėl konkrečių įstatymo nuostatų, po to vyksta galutinis balsavimas. Įstatymo projektas priimamas paprasta, absoliučia arba kvalifikuota balsų dauguma;
4. įstatymo projekto tikrinimas, kurį per įstatyme nustatytą terminą atlieka Respublikos Prezidentas. Po persvarstymo Prezidentas gali paskelbti pasiūlytą įstatymo tekstą arba pasinaudoti veto teise. Antruoju atveju įstatymo projektas yra pakartotinai svarstomas parlamente. Jeigu balsavimu projektas patvirtinamas arba padaromi pakeitimai, projekto tekstas vėl perduodamas Prezidentui, kad šis jį oficialiai paskelbtų. Tai jis turi atlikti per nustatytą terminą. Respublikos Prezidentas yra atsakingas už „įstatymų, įstatyminių dekretų ir vyriausybės dekretų oficialų paskelbimą ir nurodymą juos paskelbti ir Respublikos Asamblėjos rezoliucijų, kuriomis patvirtinamos tarptautinės sutartys ir kiti vyriausybės dekretai, pasirašymą“ (Konstitucijos 134 straipsnio b punktas);
5. paskelbimas: oficialiai paskelbus įstatymą, Prezidentas įsako naujo įstatymo tekstą paskelbti Portugalijos oficialiajame leidinyje.

Vyriausybės priimamų teisės aktų procedūros pagrindiniai etapai yra šie:

1. teisės akto leidybos iniciatyvos teisės įgyvendinimas: teisės akto projektą teikia susijusi ministerija;
2. tyrimas: šiame etape teisės akto projektą pateikiantis ministras turi surinkti nuomones ir konsultuotis su Konstitucijoje ir įstatymuose nurodytomis institucijomis;
3. išankstinis ir išsamus vertinimas: pasiūlymai nagrinėjami ir įvertinami, kai jiems preliminarai pritariama;
4. patvirtinimas: tam tikrų teisės aktų ministrų kabinetas neprivalo tvirtinti, tačiau jis yra paprastai atsakingas už teisės akto projekto patvirtinimą;
5. tikrinimas: „per keturiasdešimt dienų nuo bet kokio vyriausybės dekreto, kurį reikia priimti, gavimo [...] Respublikos Prezidentas dekretą oficialiai paskelbia arba pasinaudoja veto teise. Antruoju atveju jis raštu informuoja vyriausybę apie veto teisės panaudojimo priežastis“ (Konstitucijos 136 straipsnio 4 dalis);
6. galutinio teksto paskelbimas Portugalijos Respublikos oficialiajame leidinyje.

7. Nacionalinių teisės normų įsigaliojimo tvarka

„Įstatymai tampa privalomi tik po to, kai jie paskelbiami Oficialiajame leidinyje.“ „Paskelbtas įstatymas įsigalioja praėjus pačiame įstatyme nustatytam laikotarpiui arba, jeigu toks laikotarpis nenustatytas, praėjus konkrečiame įstatyme nustatytam terminui“ (Civilinio kodekso 5 straipsnis).

Dabartinės redakcijos 1998 m. lapkričio 11 d. Įstatymo Nr. 74/98 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Teisės aktai ir kiti bendro pobūdžio dokumentai įsigalioja juose nurodytą datą; jokiais aplinkybėmis šie aktai negali įsigalioti jų paskelbimo dieną.“

„2. Jeigu data nenurodoma, 1 dalyje nurodyti teisės aktai Portugalijos teritorijoje ir už jos ribų įsigalioja penktą dieną po jų paskelbimo.“

„4. 2 dalyje nurodytas terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, einančios po teisės akto paskelbimo *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA* administruojamoje interneto svetainėje dienos.“

8. Prieštaravimų, kurie gali kilti tarp skirtingų teisės normų, sprendimo priemonės

Patį svarbiausią vaidmenį sprendžiant šį klausimą atlieka Konstitucinis Teismas, kuris paskelbia prieštaraujančiomis Konstitucijai visas teisės normas, prieštaraujančias Portugalijos Konstitucijai arba joje įtvirtintiems principams.

Nagrinėdami konkrečias bylas, teismai negali taikyti teisės nuostatų, kurios pažeidžia Konstituciją arba iš jos kylančius principus.

Aiškinimo proceso, atliekamo siekiant įvertinti pateiktus faktus, metu teismai, sprenddami visus prieštaravimus, atsirandančius tarp skirtingų teisės normų, visuomet atsižvelgia į pirmiau minėtą šaltinių hierarchiją. Tai atlikdami teismai turi vertinti sistemą kaip visumą: nepripažinti jokių spragų ar prieštaravimų; ypač atsižvelgti į loginį ir semantinį sistemos pobūdį; įvertinti teisės normų priėmimo aplinkybes ir konkrečias sąlygas, vyraujančias bylos nagrinėjimo metu. Šiame procese visada privaloma būtiniausia žodinė atitiktis, net jeigu ji yra ne visai aiškiai išreikšta, tam, kas išdėstyta įstatymuose ir remiantis prielaida, kad įstatymų leidėjas priėmė „protingiausius“ sprendimus ir turėjo galimybę „išreikšti savo ketinimus tinkamomis sąvokomis“ (Civilinio kodekso 9 straipsnis).

Tarptautinės privatinės teisės srityje taip pat gali atsirasti prieštaravimų tarp teisės normų. Šiuo klausimu žr. informacijos suvestinę „Taikytina teisė“.

Teisinių duomenų bazės

[Digesto](#) yra oficiali Portugalijos teisinių duomenų bazė, kurioje galima rasti oficialųjį leidinį (*Diário da República*).

Digesto – integruotoji teisinės informacijos sistema

Digesto buvo įsteigta Ministrų tarybos 1992 m. gruodžio 31 d. rezoliucija Nr. 48/92, o joje pateikiami:

1. teisės aktai, paskelbti oficialiojo leidinio 1 ir 2 serijose;
2. nemokama, vientisa, išsami ir naujausia teisinė informacija, o konkrečiai:
 1. aktų, nuo 1910 m. spalio 5 d. paskelbtų oficialiojo leidinio 1 serijoje, galiojimo laikotarpis, įsigaliojimo data ir susijusios pastabos bei įvairūs ankstesniais dešimtmečiais priimti dokumentai, taip pat aktai, paskelbti oficialiojo leidinio 2 serijoje ir tvarkomi PCMLEX (centrinėje *Digesto* sistemos duomenų bazėje);
 2. visa reikšminga informacija, pavyzdžiui, įgaliojimų suteikimo nuostatos, taisyklės, įgyvendinimo teisės aktai, priimti ir įgyvendinti pakeitimai, taikytina Bendrijos teisė, Biudžeto generalinio direktorato priimtose administracinės instrukcijos, teismų praktika ir kolektyviniai dokumentai, kuriais reglamentuojami darbo santykiai;
 3. prieiga prie kitų trijų duomenų bazių: LEGAÇOR – Azorų regiono teisės aktų duomenų bazės, REGTRAB – specialios darbo teisės aktų duomenų bazės ir DGO-DOUT – specialios duomenų bazės, kurioje pateikiami Biudžeto generalinio direktorato aplinkraščiai ir nuomonės;
 4. prieiga (užtikrinant Teisingumo ministerijos, generalinės prokuratūros (PGR) ir Portugalijos parlamento (per jo duomenų bazę AP – portug. *Atividade Parlamentar*) teisinių duomenų bazių sąveiką) prie pagrindinių teismų praktikos, PGR nuomonių ir visų įstatymų parengiamųjų dokumentų.

Elektroninis oficialusis leidinys (*Diário da República Eletrónico* – DRE)

Pagal 2016 m. gruodžio 16 d. įstatyminį dekretą Nr. 83/2016 oficialusis leidinys teikiamas pagal nemokamą ir visuotinai prieinamą viešąją paslaugą ir skelbiamas tik internete. Šią viešąją paslaugą teikia *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), kuri skelbia oficialųjį leidinį savo svetainėje. Naudotojai turi nemokamą ir universalią prieigą ir gali susipažinti su teisės aktų, paskelbtų oficialiojo leidinio 1 ir 2 serijose, turiniu elektronine forma, jį atsispausdinti, išsisaugoti ir atlikti jo paiešką.

Elektroninio oficialiojo leidinio teikiamoje paslaugoje privalo būti:

1. teisės aktų, kurie pagal Konstituciją ir įstatymus, o konkrečiai pagal 1998 m. lapkričio 11 d. Įstatymą Nr. 74/98, iš dalies pakeistą ir paskelbtą 2014 m. liepos 11 d. Įstatymu Nr. 43/2014, turi būti skelbiami oficialiajame leidinyje, tekstai;
2. susipažinimo su naujausia atitinkamo teisės akto konsoliduota redakcija (konsoliduota redakcija neturi teisinės galios) įrankis;
3. teisinių terminų vertimo įrankis;
4. aktų, kurie turi būti paskelbti oficialiajame leidinyje, paieškos pagal reikšminius žodžius įrankis;
5. tinkamai tvarkoma ir susisteminta teisinė informacija;
6. jungtis su sektorių duomenų bazėmis, kuriose pateikiama papildoma teisinė informacija, visų pirma teismų praktika, Bendrijos teisė, administracinės instrukcijos ir teisės teorija;
7. oficialiojo leidinio 1 ir 2 serijų turinio nemokamo siuntimo į prenumeratorių el. pašto paskyras funkcija.

Naudingos nuorodos

[Oficialusis leidinys – Portugalija](#)

 Paskutinis naujinimas: 07/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.